

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 16/2000 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta neuvoston asetukseksi (yhteisöpatentti)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 7 päivänä marraskuuta 2000 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi yhteisöpatentista (U 54/2000 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Tuomas Aho ja vanhempi hallitussihteeri Sami Sunila, kauppa- ja teollisuusministeriö
- linjanjohtaja Pekka Launis, patentti- ja rekisterihallitus
- lainopillinen asiamies Ella Mikkola, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- asianajaja Eva Nordman, Asianajotoimisto Roschier - Holmberg & Waselius Oy
- VP, Intellectual Property Rights Esko Friman, Nokia Oyj
- patenttiasiamies Juha Kaukonen, Kolster Oy Ab.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Asetusehdotuksella on tarkoitus luoda uusi, rinnakkainen järjestelmä keksintöjen suojaamiseksi. Yhteisöpatentti olisi siten vaihtoehto kansalliselle patentille tai Euroopan patenttiviraston myöntämälle eurooppapatentille. Patentinhakija päättäisi, mikä on hänen kannaltaan tarkoituksenmukaisin vaihtoehto. Yhteisöpatentti eroaisi eurooppapatentista erityisesti siinä, että yhteisöpatentti kattaisi aina koko yhteisön alueen, kun taas eurooppapatentti voidaan saattaa voimaan halutuissa jäsenmaissa ja lisäksi Sveitsissä, Kyproksella, Monacossa, Liechtensteinissa ja marraskuun 2000 alusta myös Turkissa. Kansal-

linen patentti on voimassa ainoastaan patentin myöntäneen valtion alueella.

Ehdotuksen mukaan samalle henkilölle kuuluu keksintöä ei voisi suojata samanaikaisesti yhteisöpatentilla ja toisaalta joko eurooppapatentilla tai kansallisella patentilla. Ehdotuksen mukaan samaa keksintöä koskeva kansallinen patentti raukeaisi, jos keksintöön myönnetään yhteisöpatentti samalle oikeudenhaltijalle. Koska eurooppapatentti on lopputulokseltaan kansallinen patentti, asetuksen säännös merkitsisi samalla sitä, että myös eurooppapatentti raukeaisi, kun samaan keksintöön myönnetään yhteisöpatentti samalle oikeudenhaltijalle.

Euroopan patenttiviraston ja yhteisöpatentin välisen yhteyden vuoksi Euroopan yhteisö liittyisi jäseneksi Euroopan patenttisopimukseen. Patenttisopimukseen tehtävät muutokset muodostuisivat siinä tapauksessa yhteisöä velvoittaviksi. Yhteisö joutuisi vastaisuudessa huolehtimaan siitä, että nämä muutokset eivät vaarantaisi yhteisön etuja.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston mukaan yhteisöpatenttia koskevan asetusehdotuksen taustalla olevat tavoitteet (kustannustehokkuus, yhtenäisyys ja alueellinen laajuus) ovat perusteltuja. Valtioneuvosto kannattaa koko yhteisön alueen laajuisen ja oikeusvaikutuksiltaan yhtenäisen yhteisöpatenttijärjestelmän luomista.

Asetusehdotus ei kuitenkaan sellaisenaan täytä niitä odotuksia, joita tällaiseen järjestelmään kohdistuu. Valtioneuvosto katsoo, että asetusehdotuksen jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota erityisesti tuomioistuinjärjestelmän oikeusturva- ja kustannusnäkökohtiin sekä kieliä koskevan järjestelyn teknologiapoliittisiin vaikutuksiin kansallisen innovaatiojärjestelmän toiminnan kaikinpuoliseksi varmistamiseksi.

Valtioneuvosto katsoo lisäksi, että kansallisilla patenttiviranomaisilla on sekä Euroopan laajuisessa että kansallisessa innovaatiojärjestelmässä niin merkittäviä tehtäviä, että yhteisöpatenttijärjestelmässä myös niiden toimintamahdollisuuksiin ja toiminnan taloudellisiin edellytyksiin tulee kiinnittää huomiota ja pyrkiä esimerkiksi yhteistoimintaa kehittämällä säilyttämään niiden osaaminen ja tietotaito patenttialalla.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yhteisöpatentilla luodaan rinnakkainen järjestelmä kansallisten patenttien ja nykyisen eurooppapatentin rinnalle. Koko yhteisön alueen kattava yhteisöpatentti yksinkertaistaisi hakuprosessia ja vähentäisi kustannuksia. Nykyinen eurooppapatenttijärjestelmä on turhan monimutkainen ja hidas. Patenttiviraston toiminta on täysin ruuhkautunut ja patentin saaminen kestää liian pitkään. Nykyisellään patentin saaminen koko yhteisön alueelle on kallis prosessi. Patenttisuojan korkea hinta on osittain este keksijän ja erityisesti pienten yritysten markkinoille pääsylle. Yhtenäinen yhteisöpatentti olisi eurooppalaisten keksijöiden ja yritysten etu. Toisaalta yhtenäinen patentti koko yhteisön alueelle lisäisi myös Euroopan ulkopuolelta tulevia patenttihakemuksia. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja tukee koko yhteisön alueen laajuisen ja oikeusvaikutuksiltaan yhtenäisen yhteisöpatenttijärjestelmän luomista. Käsittelyssä oleva asetusehdotus on kuitenkin monin tavoin ongelmallinen.

Kielikysymys

Patenttijärjestelmässä patentin yksinoikeuden hyödyntämisen hintana annetaan keksintöön liittyvät tiedot kaikkien käyttöön. Tällä hetkellä kilpailijoiden patenttitoimintaa seurataan julkaistujen patenttihakemusten pohjalta. Asetusehdotuksessa esitetään, että Euroopan patenttivirastossa käytössä olevalla yhdellä virallisella työkielillä kerran myönnetty ja julkaistu yhteisöpatentti, jota koskevat patenttivaatimukset käännetään kahdelle muulle työkielille, on voimassa ilman muita käännöksiä. Ehdotettu esitys kolmesta kielestä asettaisi yhteisön viralliset kielet eriarvoiseen asemaan. On tosiasia, että yrityksille käännätyksestä aiheutuvat kustannukset muodostavat suuren osan patentin hakemisen kustannuksista. Toisaalta kielten rajoittaminen kolmeen rikkoisi EU:n perusperiaatetta virallisten kielten yhdenvertaisuudesta. Patentinhakija ei jatkossa välttämättä voisi hakea patenttia eikä saada patenttiaan koskevia päätöksiä omalla kielellään.

Erityisesti yritykset ovat puhuneet yhden työkielen mahdollisuudesta. Kansainvälisesti ajatellen englanti on ylivoimaisesti eniten käytetty kieli patenttihakemuksissa. Yhden kielen käyttö helpottaisi patentin hakemista samanaikaisesti Euroopan ja Yhdysvaltojen markkinoille. Yhden kielen järjestelmää voidaan pitää hakijoiden kannalta edullisimpana, mutta se saattaisi edistää periaatteen soveltamista myös muille yhteisön toimialoille. Valiokunta pitää parhaimpana vaihtoehtona Suomen kannalta sitä, että Euroopan patenttiviruson työkielenä olisi vain englanti ja että yhteisöpatentti tulisi voimaan ilman patenttivaatimusten kääntämistä muille yhteisön virallisille kielille. Toiseksi parhaimpana vaihtoehtona valiokunta pitää sitä, että patenttivaatimukset tulisi kääntää kaikille EU:n virallisille kielille.

Tuomioistuinjärjestelmä

Valiokuntien toimivaltarajojen puitteissa yhteisöpatenttiin liittyvän tuomioistuinjärjestelmän yksityiskohtainen käsittely kuuluu lakivaliokunnalle. Talusvaliokunta kuitenkin katsoo, että yhtenäisen oikeuskäytännön ja ennakoitavuuden turvaamiseksi patenttiasioissa yhteisötasolla tulisi pohtia yhtenäisen oikeusjärjestelmän luomista, mutta tämä ei välttämättä tarkoita oman tuomioistuimen perustamista. Direktiiviehdotuksen osalta valiokunta lisäksi toteaa, että

esitys on tuomioistuinjärjestelmän osalta epäselvä ja puutteellinen.

Kansalliset patenttiviranomaiset

Suomi on tällä hetkellä maailmanlaajuisesti korkealla tasolla patentiaktiivisuuden suhteen. Asema perustuu osittain patenti- ja rekisterihallituksen merkittävään rooliin kansallisessa innovaatiojärjestelmässämme. Patenti- ja innovaatiolinjan tutkijakunta on erittäin ammattitaitoista kansainvälisestäkin vertaillen suomalaisen teollisuuden klusterialueilla. Uuden yhteisöpatenttijärjestelmän tasapainoisen ja tehokkaan kehittämisen kannalta avainasemassa on verkostotalouden luominen. Valiokunta katsoo, että Euroopan patenttiviruson tulisi toimia kiinteässä yhteistyössä kansallisten virastojen kanssa patenttihakemuksia tutkiessaan. Näin pystyttäisiin säilyttämään kansallinen ammattitaito ja asiantuntemus yhteisöpatenttia kehitettäessä. Valiokunta korostaa lisäksi, että järjestelmän tulee taata kansallisten virastojen toimintaresurssit jatkossakin.

Lausunto

Lausuntonaan talusvaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa edellä esitetyn huomautuksen valtioneuvoston kantaan.

TaVL 16/2000 vp — U 54/2000 vp

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Mari Kiviniemi /kesk	Antti Rantakangas /kesk
jäs.	Jouni Backman /sd	Ola Rosendahl /r
	Mikko Immonen /vas	Mauri Salo /kesk
	Marja-Leena Kemppainen /skl	Juhani Sjöblom /kok
	Kalervo Kummola /kok	vjäs. Jari Leppä /kesk
	Pekka Kuosmanen /kok	Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kirsi Pimiä.